

Keskkonnahariduslik õppeprogramm

Kuidas hoian loodust ja loomi (lasteaiale)

1. Õppeprogrammi üldandmed

Lühikirjeldus.

Õppeprogrammi “Kuidas hoian loodust ja loomi” eesmärk on lasteaia lastes ümbritseva looduse vastu huvi äratada. Läbi isikliku kogemuse hakkab laps märkama enda ümber erinevaid metsaelanikke - puid, põõsaid, samblaid, samblikke ja seeni. Põnev on avastada ka erinevate loomade ja lindude elutegevuse jälgi looduses ning leida endast suuremaid rändrahne. Mitmekesine metsaala Tallinna külje all Laiaküla ja Maardu piiril võimaldab tutvuda erinevate looduskooslustega ning loob võimalused temaatilisteks mängudeks ja aktiivseks liikumiseks õuesõppealal. Õppepäeval kohtume Eesti looduse tuntumate puuliikidega, nii söödavate kui mürgiste taimedega, vaatleme rebaseurgu, sipelgapesa ning avastame ka kobraste tegevuse jälgi. Arutleme teemade üle, kas on vaja loodust ja loomi hoida ja mida saame selleks ise teha. Õppeprogrammi saab läbi viia ka mujal, nt õuesõppena lasteaia lähedal.

Programmi sihtrühm. Lasteaia või lastehoiu lapsed, osalejate vanus 5-7 aastat. Õppetöö toimub eesti keeles, muukeelse (nt inglisekeelse) õppeprogrammi läbiviimine tuleb eelnevalt eraldi kokku leppida. Õppeprogrammi läbiviimise saab kohandada ka erivajadustega, sh liikumistakistusega õpilasi. Vastavast soovist tuleb teada anda vähemalt kaks tööpäeva enne õppeprogrammi toimumist.

Grupi suurus. Soovitatav grupi suurus kuni 25 õpilast, suuremat gruppi käsitletakse vajadusel kahe klassina ning kaasatakse täiendav juhendaja.

Kestus. 2 akadeemilist tundi.

Toimumise aeg. Programmi on võimalik läbi viia aastaringselt. Eelistatud aeg on märtsist oktoobrini, mil taimed on kergemini vaadeldavad

Hind. 150 €

Läbiviimise koht. Õppeprogramm viiakse läbi õues. Programmi läbiviimise peamiseks asukohtadeks on üks kolmest Selgesiht keskkonnahariduskeskuse peamistest tegutsemiskohtadest:

- 1) Kopranõmme loodusala ning selle õuesõppeplats (Muuga aedlinna ja Laiaküla vahel Tallinna lähisel, juurdepääs ühistranspordiga; <https://selgesiht.ee/kopranomme/>);
- 2) Uuealle talumets ja õpiõu Viljandimaal Kolga-Jaani juures (<https://selgesiht.ee/uuealle/>);
- 3) Sitika talumets ja õpiõu Lääne-Virumaal Tudu aleviku külje all (<https://selgesiht.ee/sitika/>).

Õppeprogrammi jooksul läbitakse õppealal vastavalt kohandatud õpperada, mis loob võimalused temaatilisteks mängudeks ja aktiivseks liikumiseks õppealal.

Õppeprogrammi tellija soovi korral saab õppeprogrammi läbi viia lasteaia juures või muus sobivas asukohas. Õhutemperatuuril alla -5 kraadi C on programmi võimalik osaliselt läbi viia õues ja osaliselt siseruumides. Maastik Kopranõmme loodusalal, Uuealle talumetsas ja õpiõuel ning Sitika talumetsas ja õpiõuel on tasane rohumaa.

Vajalik varustus. Metsa ja rohumaaale sobivad ning ilmale vastavad riided, vajadusel peakate. Maastikule sobivad mugavad jalatsid – botased, matkasaapad või kummikud. Kuigi maapind on tasane, võib jalgradadel kasvada kõrrelisi jt rohttaimi, metsamaastik võib sisaldada kuni 7 cm kõrguseid tüvejäänuseid ning vihmaperioodil võib rohi olla märg või rada mõnes kohas porine. Kaasa võtta joogivesi nt 0,5 liitrit, oma pudeliga. Kui lasteaed soovib anda õpilastele kaasa ka võileivad vms, on õppeprogrammi jooksul võimalik teha söögipaus. Muud vajalikud õppevahendid on programmi läbiviiva keskuse korraldada.

Kirjeldavad märksõnad: mets, taim, puu, põõsas, seen, metsloom, koduloom, putukas, lind, looduse hoidmine, keskkonnateadlik eluviis.

2. Õppeprogrammi eesmärgid (õpitulemused)

Õppeprogrammi “Kuidas hoian loodust ja loomi” eesmärk on lasteaia lastes ümbritseva looduse vastu huvi äratada. Läbi isikliku kogemuse ja mängu hakkab laps märkama ja hindama loodust enda ümber ning mõistab, kui oluline on loodust ja loomi hoida ja kaitsta ning mida saab ise selleks teha. Õppeprogrammil arendatakse ka mängu-, tunnetus- ja

õpioskuseid ning sotsiaalseid oskuseid. Mänguliste tegevustega toetatakse lapse loovust, huvi ja omaalgatust teema paremaks mõistmiseks.

§ 12. Mänguoskused

(1) Eelkoolieas lapse põhitegevus ja loomulik õppimisviis on mäng. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, harjutab ning rakendab uusi oskusi, õpib suhtlema ja koostööd tegema ning sobival viisil enda tundeid ja soove väljendama. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

(2) Õppetegevuse tulemusel õppepäeval 'Kuidas hoian loodust ja loomi' kolme- kuni viieaastane laps:

1) suudab väikeses grupis mängule keskenduda (liikumismäng 'Seemnest suureks');

2) kasutab mängides loovalt erinevaid vahendeid (õppepäeval õpitud kinnistavad liikumis- ja rollimängud);

3) jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut (äraarvamismäng 'Kes ma olen?');

6) suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu (äraarvamismäng 'Kes ma olen?');

7) suudab järgida lihtsamaid mängureegleid (õppepäeval õpitud kinnistavad liikumis- ja rollimängud).

(3) Õppetegevuse tulemusel õppepäeval 'Kuidas hoian loodust ja loomi' kuue- kuni seitsmeaastane laps:

1) suudab mängule keskenduda (loodusbingo);

2) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid (õppepäeval õpitud kinnistavad liikumis- ja rollimängud);

3) rakendab mängudes loovust, kujutlusvõimet, oma kogemusi, teadmisi ja oskusi (õppepäeval õpitud kinnistavad liikumis- ja rollimängud);

4) näitab mängu käigus üles omaalgatust, huvi ja loovust (liikumismäng 'Seemnest suureks');

6) täidab mängudes erinevaid rolle (äraarvamismäng 'Kes ma olen?');

7) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele (õppepäeval õpitud kinnistavad liikumis- ja rollimängud);

Õppeprogrammi läbimisel saavutavad lapsed järgmised teadmised, oskused ja hoiakud:

- Laps teab: mis on mets

- tuntumaid taimi ja loomi
- miks on vaja loodust hoida ja kaitsta
- Laps oskab: käituda loodust hoidvalt
- Vaadelda ja tunnetada õppepäeval kohatavaid erinevaid looduskooslusi ja objekte
- vältida mürgiste taimede ja seentega seotud ohte
- ennast väljendada ja teiste lastega koostööd teha
- käituda turvaliselt
- märgata elurikkust ja maastiku mitmekesisust

Hoiakud: laps huvitub keskkonnast ning väärtustab loodust ja loomi

- Hooliv hoiak looduse ning kõigi elusolendite suhtes
- laps mõistab loodushoidliku käitumise vajalikkust viibimisel looduses ja ka igapäevaelus

Seosed riikliku õppekavaga.

Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused. (7. pt) Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2025. a määrus nr 1 „Alushariduse riiklik õppekava“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/113082025001>

§ 17. Valdkond Mina ja keskkond

(1) Valdkond *Mina ja keskkond* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

- 1) toetada last iseenda ja ümbritseva keskkonna tundma õppimisel ja mõistmisel;
- 2) suunata last ümbritsevat keskkonda mängu ja igapäevatoimingute kaudu märkama, uurima ja kogema;
- 3) suunata last küsimusi esitama, probleeme püstitama, teemakohaselt arutlema, vastuseid leidma ning märgatust ja kogetust järeltõlge tegema;
- 4) suunata last keskkonda hoidvalt ja turvaliselt käituma ning materjale ja vahendeid säästlikult kasutama;
- 5) suunata last keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist väärtustama;

(2) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

- 1) märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning

käitub keskkonda säästvalt;

12) tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;

13) oskab kirjeldada loodust ja inimeste tegevusi;

15) oskab kirjeldada võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;

Üldpädevused.

§ 11. Üldoskused

1) mänguuskused;

2) tunnetus- ja õpioskused;

3) sotsiaalsed oskused;

4) eneseregulatsiooni oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades erinevaid õppeviise. Kuni kolmeaastaste laste puhul esitatakse kõik arengutulemused üldoskuste põhisel.

Riikliku õppekava läbimisel omandatud üldoskused on aluseks põhikooli riiklikus õppekavas toodud üldpädevuste ja ennast reguleeriva õppija kujunemisele.

Õppeainete lõiming. Õppeprogramm lõimib valdkonna Keskkond ja mina (§ 17) valdkonnaga Liikumine (§ 22).

• (1) Valdskond *Liikumine* õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on:

1) luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist üksi ja rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;

• (2) Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel kuue- kuni seitsmeaastane laps:

1) suudab pingutada ja keskenduda sihipärasele kehalisele tegevusele;

2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid;

Seosed jätkusuutliku arengu põhimõtetega. Õppeprogrammis arvestatakse „Eesti säästva arengu riikliku strateegia Säästev Eesti 21“ põhimõtetega6

6 Eesti säästva arengu riikliku strateegia "Säästev Eesti 21" heakskiitmine. <https://www.riigiteataja.ee/akt/940717>. ning Ülemaailmsete säästva arengu eesmärkidega⁷

7 Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid.

<https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>.

(Kliimaministeeriumi seisukohalt on säästev areng ja jätkusuutlik areng sünonüümid)⁸

8 <https://kliimaministeerium.ee/ministeerium-kontakt/strateegia/saastev-areng>.

Hoian loodust ja loomi: õppeprogrammi eesmärk on äratada laste huvi ümbritseva looduskeskkonna vastu ning õpetab säästvat suhtumist ümbritsevasse, elukeskkonda väärtustamist ja toimimist keskkonda hoidvalt (õppeprogrammi jooksul toimuvad temaatilised mängud ja arutelud kas ja miks on vaja loodust hoida ja kuidas meie ise saame seda teha. Mõtiskleme inimtegevuse mõju üle metsas ja märkame inimtegevuse jälgi looduses).

3. Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Õppeprogrammi 'Kuidas hoian loodust ja loomi' koostamisel oleme kujundanud tervikliku programmi, mis loob tingimused eelkooliealise lapse mitmekülgseks ning eakohaseks eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks. Õppetegevuse teemasisu valikul lähtusime lapsest, alushariduse alusväärtustest, last ümbritsevast keskkonnast ning põhimõttest lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Õppeprogramm sisaldab eesmärgipäraseid mõtestatud tegevusi. Kasutame mitmekesiseid kõiki lapsi kaasavaid aktiivõppemeetodeid, kus tagatakse igale lapsele eduelamus, toetatakse lapse loovust, huvi ja omaalgatust. On loodud võimalused temaatilisteks mängudeks ja aktiivseks liikumiseks õuesõppealal. Õppetegevuse kavandamine on paindlik, õppetegevuse planeerimisel ja läbiviimisel arvestatakse lasteaia päevakavaga. Õppepäeval võimaldatakse lastel tegutseda nii individuaalselt kui ka väikestes gruppides.

Õppeprogramm koosneb viiest osast ja kokkuvõtvast arutelust:

1. **Õppepäeva sissejuhatus** (10 minutit). Koguneme õpiala legendikule ning vaatleme ja kirjeldame, mida enda ümber näeme. Arutleme, mis on mets ja milline on metsa tähtsus. Selgitame välja laste algteadmised. Selleks algatame arutelu kas kellelgi on ka varasemaid metsas- ja looduseskäikudel kogetud mälestusi ja elamusi. Seejärel räägime ohutust viibimisest looduses ja turvalisusest metsas. Lepime kokku ohutus- ja käitumisreeglid (<https://selgesiht.ee/turvaliselt-looduses/>).
2. **Loodusega sõbraks** (20 min). Teeme tutvust looduse saladustega. Põneval kogemusretkel on lastel võimalik vahetult kogeda looduse mitmekesisust ja erinevate kasvukohatüüpide vahelduvust. Õpperetkel läbime nõmme-, lodu- ja salumetsa. Vaatleme, võrdleme ja rühmitame elus ja eluta looduse objekte (puud, põõsad, rohttaimed, samblad, samblikud, rändrahnud jm). Kohtume Eesti metsade enamlevinud puuliikidega ning leiame nii söödavaid kui mürgiseid taimi. Mängime loodusbingot ja liikumismängu 'Seemnest suureks'.
3. **Loomade jäljed** (10 minutit). Uudistame loomade elutegevuse jälgi, vaatleme rebaseurgu, sipelgapesa ja avastame märke kobraste tegevusest - langetatud puid, vanu ja värskaid kände ning avastame kopraradu. Arutleme koos, milliseid loomi või linde võiks veel metsas kohata või mängime äraarvamismängu 'Kes ma olen?'.
4. **Tunnetame metsa ja metsapaus** (20 minutit). Tunnetame metsa oma meelte abil. Vaatleme ja kuulame metsa. Milliseid põnevaid objekte me leidsime, arutleme nende üle. Kompame puid, kive ja muid objekte väikesel märgistatud loodusrajal. Kasutame ka haistmis- ja maitsmismeelt vastavalt aastaajale (nuusutame, kuidas lõhnavad männi- ja kuuseokkad ning kuidas maitsevad vaarikad või muud metsamarjad). Tuletame meelde ja kordame piltkaartide abil üle ka õppepäeva esimeses pooles kohatud taimedest viis taimet. Soovi korral metsapaus kaasavõetud võileibade ja joogiga.
5. **Igaühe loodushoid ja loodusmäng** (20 minutit). Arutleme teemade üle, kas ja miks on vaja loodust ja loomi hoida ja mida saame selleks ise teha. Räägime loodushoiust, loodushoidlikust käitumisest ja prügist metsas. Vaatame, kuidas loodus taastub hoolimatute inimeste mõjust. Proovime, kuidas toimetada ja liikuda looduses nii, et see ei

tekitaks pöördumatut kahju. Jaguneme 4-5 grupiks ning kinnistame õppepäeval kogetut temaatiliste liikumis- ja rollimängudega.

6. **Kokkuvõte ja tagasiside** (10 minutit). Teeme kokkuvõtte õppepäeval omandatust. Käsitleme kokkuvõtlikult läbitud teemasid. Tagasiside ringis saab iga laps ja õpetaja õppepäeva iseloomustada. Arutleme, mida me sellest päevast edaspidiseks kaasa võiksime võtta. Arutleme jätkusuutliku loodushoiu ning elukeskkonna kaitsmise vajalikkuse teemal ja kuidas käituda loodushoidlikult.

Täiendav info õppeprogrammis kasutatavate õppemeetodite- ja vahendite kohta:

Kasutatavad õppemeetodid:

- vaatlus – lapsed tutvuvad ümbritseva õppekeskkonnaga ning oskavad sihipäraselt vaadelda;
- võrdlemine – lapsed võrdlevad organisme ja nähtusi
- rühmitamine – lapsed oskavad mõne tunnuse abil vaadeldavaid objekte rühmitada;
- arutelu – lapsed suunatakse mõtlema nähtustele ja seostele ning õppeprogrammis käsitletavatele teemadele, vajadusel aitab juhendaja suunavate küsimustega;
- dialoog – laste omavaheline vestlus ja arutelu etteantud teemal
- paaritöö – koostöö kaaslasega
- rühmatöö – ühistegevus laste grupi vahel, kes üksteist täiendades ja aidates saavutavad ühise eesmärgi
- Kordamine – eelnevalt läbitu ja kogetu meenutamine ja kordamine
- Liikumis- ja rollimängud. Äraarvamismäng jt mängulised tegevused.

Kasutatavad vahendid:

- õpialale iseloomulikke taime- ja loomaliike tutvustavad piltkaardid
- tavalisemate metsapuude viljade ja lehtede kogu ja piltkaardid
- luubid
- loomanahkade näidised
- loodusbingo – üks paari peale
- Veekindel marker üks paari peale

4. Õppekeskkond (programmi läbiviimise koht)

Õppeprogramm viiakse läbi õues. Õpeprogrammi läbiviimise asukoht on valitud ja seostatud õppeprogrammi eesmärkidega, et toetada õpiväljundite saavutamist. Programmi läbiviimise peamiseks asukohtadeks on üks kolmest Selgesiht keskkonnahariduskeskuse peamistest tegutsemiskohtadest, mis võimaldab siduda õppeprogrammi skeemide koostamist ümbritseva looduskeskkonnaga seoste paremaks mõistmiseks.

Kopranõmme loodusala ning selle õuesõppeplats (Muuga aedlinna ja Laiaküla vahel Tallinna lähisel, juurdepääs ühistranspordiga; <https://selgesiht.ee/kopranomme/>) on suurusega 10 hektarit ning sisaldab kohandatud õuesõppeplatsi, mida ümbritsevad erinevad osaliselt metsastatud alad: liivik, nõmm, sookaasik, kõdusoo, lodumets, segamets, männik, kuusik. See loob võimaluse rohetehnoloogia tutvustamise komponendid näitlikult siduda reaalse looduskeskkonnaga.

Uuealle talumets ja õpiõu Viljandimaal Kolga-Jaani juures (<https://selgesiht.ee/uuealle/>) on kombineeritud ala, kus õuesõppeplats on endises taluõues, mille kõrval on 12 hektari suurune mitmekesine talumets (100-aastane kuusik, segamets, noor mets, latimets, lagendik jt). Õppeala loob võimaluse rohetehnoloogia tutvustamise komponendid näitlikult siduda reaalse looduskeskkonnaga talumetsa näol.

Sitika talumets ja õpiõu Lääne-Virumaal Tudu aleviku külje all (<https://selgesiht.ee/sitika/>) on kombineeritud ala, kus õuesõppeplats on endises taluõues, mille kõrval on 10 hektari suurune mitmekesine talumets (105-aastane ja 70-aastane kuusik, noor mets, latimets, kaasik, kuiv ojasäng jt). Õppeala loob võimaluse rohetehnoloogia tutvustamise komponendid näitlikult siduda reaalse looduskeskkonnaga talumetsa näol.

Õppeprogrammi jooksul läbitakse õppealal ligikaudu 1,7 km.

Tellija soovi korral saab õppeprogrammi läbi viia lasteaia juures või muus sobivas asukohas, kus on vähemalt 30 x 30 meetrit rohumaa või väljak ja vähemalt viis kasvavat puud kõrgusega 3 meetrit. Sel juhul kohandatakse õppeprogrammi sidumine konkreetse õpiialaga. Õhutemperatuuril alla -5 °C on programmi võimalik osaliselt läbi viia õues ja osaliselt kooli ruumides, kus vajame sel juhul saali või võimlat või suuremat klassiruumi koos 2 m laiuse ja 20 m pikkuse koridori kasutamise võimalusega.

Maastik Kopranõmme looduslal, Uuealle talumetsas ja õpiõuel ning Sitika talumetsas ja õpiõuel on tasane rohumaa. Kooli juures õppeprogrammi läbiviimisel on vajalikud sarnased tingimused. Kooli juures õppeprogrammi läbiviimine on mõeldud ja võimaldatud looduslikes kohtades või nende lähedal asuvatele maakoolidele, et vajadusel vähendada transpordijalajälge.

Kõik õppekeskkonnad on turvalised. Ohutuse tagamiseks on rakendatud järgmised meetmed:

- 1) Õppekeskkonnad asuvad suuremast teest 80-120 meetrit eemal, teisel pool metsariba, mis välistab juhusliku maanteele sattumise õppeprogrammi ajal;
- 2) Suuremate teedeni viib aastaringselt kasutatav tee või laiem rada, mis võimaldab vajadusel evakuatsiooni;
- 3) Õppeprogrammi alguses tutvustatakse õppeala piire ja evakuatsiooniteid, soovi korral antakse **lapsi** saatvale õpetajale maa-ala kaart;
- 4) Õppeala on tasane rohumaa või osaliselt metsa-ala;
- 5) Peamised ohutust puudutavad materjalid on üleval SelgeSiht selleteemalisel kodulehel <https://selgesiht.ee/turvaliselt-looduses/>, neid tutvustatakse ja lepitakse kokku õppeprogrammi alguses ning jälgitakse juhendaja ja õpetajate poolt õppeprogrammi ajal;

Õppeprogrammi läbiviimise saab kohandada nii liikumise kui muude erivajadusega (nt vaimsete erivajadustega) õpilastele, sellisest vajadusest on soovitatav teada anda registreerumisel, ent vähemalt kaks tööpäeva enne õppeprogrammi toimumist, et programmi läbiviijad jõuaksid teha vajalikud muudatused liikumise kavades õppeprogrammi ajal või kohandada täiendavad lahendused. Liikumise erivajadusega õpilane peab suutma liikuda tasasel maastikul (nt elektriline ratastool, kargud) või peab tal olema saatja, kes toetab õpilast liikumisel.

5. Juhendajate kvalifikatsioon ja õpetaja roll

Õppeprogrammi juhendajatel on pikaajaline kogemus keskkonnateadlikkuse ja loodusharidusprogrammide läbiviimisel ning vastav ettevalmistus. Reeglina viib ühele klassile õppeprogrammi läbi üks juhendaja. Saame viia läbi kuni kolm õppeprogrammi paralleelselt. Meie peamised juhendajad selles õppeprogrammis on:

Raul Savimaa. Raul on SelgeSiht keskkonnaharidusprogramme läbi viinud alates 2019. aastast. Tema fookuses on eelkõige keskkonnateadlikkuse edendamine kodukohalähedase looduse tutvustamise kaudu, rohetehnoloogiad ja keskkonnajulgeolek. Huvikoolis SelgeSiht juhendab kaugseire ja rohetehnoloogiatega seotud aktiivõppe tegevusi. Raul on pikaajaliselt tegutsenud keskkonnateadlikkuse, loodushoiu, kestlikkuse ja turvalisuse valdkonna rahvusvahelistes projektides, uuringutes ja praktilistes tegevustes. Tal on tehnikateaduste doktori kraad ning noorsootöötaja kutse osakutse laagrikasvataja-juhataja (tase 6). 2019. aastal läbis ta Luua Metsanduskooli täiendkoolituse kursused matkajuhi, metsamajanduse aluste ja metsakasvatuse aluste alal, 2023. aastal samas loodusgiidi koolituse ja 2022 Eesti Maaülikooli täiendkoolituse kursuse loodusturismi alal. 2024. aastal läbis ta Eesti Maaülikooli sissejuhatuskursuse keskkonnamõtjude hindamiseks. 2020. aastal läbis Raul SA Tartu Keskkonnahariduse Keskuse täiendkoolitused „Mets ja kestliku arengu haridus“ ning „Sood ja kestliku arengu haridus“. Samuti on ta läbinud mitmeid Eesti Keskkonnahariduse Ühingu koolitusi alates 2019. aastast. Raul on Eesti Looduskaitse Seltsi pikaajaline liige, samuti Eesti Keskkonnahariduse Ühingu liige ja Püsimetsaühistu liige. Õppeprogrammide koostaja ja juhendajana ning retkejuhina tunneb Raul põhjalikult õpiala, kus õppeprogramm või retk läbi viiakse, eelkõige Harjumaal, Viljandimaal ja Lääne-Virumaal. Keeled: eesti, inglise, vene, hispaania, rootsi.

Maris Meriste. Maris viib läbi keskkonnahariduse õppeprogramme ja loodushariduslikke tegevusi õpilastele Harjumaal, Viljandimaal ja Lääne-Virumaal alates 2021. aastast. Alates 2023. aastast juhendab Maris Huvikool SelgeSiht looduse ja rohetehnoloogiate huviringe Harjumaal Muuga lasteaias, Viimsi Huvikeskuses ja Kallavere keskkoolis, samuti õuesõpperingi. Huvikool SelgeSiht suvistes huvilaagrites õpetab ta lastele muuhulgas mitmeid teaduskatseid ning tutvustab loodushoidlike eluviise meie kultuuripärandis ja taluelus. Maris on tehnoloogiainsener (Tallinna Tehnikaülikool, magistriga võrdsustatud kõrgharidus) ja on lõpetanud Haapsalu Kutsehariduskeskuse loodusturismi korralduse erialal. Ta on omandanud loodusgiidi kutse (tase 5). 2024. aastal läbis ta Eesti Keskkonnahariduse Ühingu koolitusseeria “Loodushoidlikud ehitised ja säästev areng keskkonnahariduses”, 2023 koolitusseeria “Juhendaja kui eeskuju”, 2022 koolitusseeria “Pärandkooslused ning Alustava huviringi

juhendaja koolituse 2021. aastal (korraldajateks Eesti Teadushuvihariduse Liit ning Haridus- ja Teadusministeerium). 2017 – 2019 oli ta esimese Läänemaa Loodusfestivali 7 projektijuht-korraldaja, nüüdseks on see festival Haapsalu Kutsehariduskeskuses loodusgiidide õppekava osa. Maris on ka Eesti Looduskaitse Seltsi liige. Keeled: eesti, inglise, vene.

Õnne Õuema. Õnne on SelgeSiht keskkonnahariduslike õppeprogrammide läbiviija ja huviringide juhendaja alates 2023. aastast. Ta korraldab Huvikool SelgeSiht igapäevast tegevust alates 2025. aasta sügisest ning juhendab huviringe Maardu lasteaias Sipsik ja Randvere Koolis, samuti õuesõpperingi Harjumaal. Õnne viib Huvikool SelgeSiht suvistes huvilaagrites läbi loodusretki ning põnevaid loodus- ja liikumistegevusi. Õnne on lõpetanud Tartu Ülikooli ärijuhtimise erialal ning on lõpetanud Kuressaare Ametikooli loodusgiidi erialal (EQF tase 5). Ta on GreenBalance OÜ loodusgiid ja matkajuht alates 2024. aastast. aastast. Muhulgas on ta läbinud loodusgiidi praktika Küprosel. Õnne on osalenud Eesti Keskkonnahariduse Ühingu koolituskursustel ning 2024. aastal läbinud Eesti Teadushuvihariduse Liidu alustava huviringi juhendaja koolituse. Keeled: eesti, inglise.

Krista Kaur. Krista viib SelgeSiht keskkonnaharidusprogramme läbi Harjumaal. Tema peamine fookus on ökosüsteemid ja looduskooslused. Samuti viib ta vajadusel läbi Huvikool Selgesiht huviringe. Krista toetab ka SelgeSiht keskkonnaharidusprogrammide meetodilist arendamist. Krista on lõpetanud Eesti Maaülikooli agonomia erialal (magistrikraadiga võrdsustatud diplomiga). Ta on läbinud säästva arengu haridust toetava õppeprogrammide ja kvaliteedi hindamise süsteemi loomise kursuse Tallinna Ülikoolis, sealsamas ka säästva arengu ja süsinikukoormuse vähendamise kursuse ning Tartu linnavalitsuse haridusosakonna poolt korraldatuna pikaajalise 8-kuulise kursuse Waldorf pedagoogikast koos õppepraktikaga koolis. Kristal on pikaajaline igapäevane kogemus keskkonnahariduslike õppeprogrammide läbiviimisel Tallinna Botaanikaaias. Samuti on ta osalendu mitmetel Eesti Keskkonnahariduse Ühingu läbi viidud kursustel ja koolitustel. Keeled: eesti, inglise, vene, soome.

Tiiu Saar. Tiiu on läbi viinud SelgeSiht keskkonnahariduse õppeprogramme Harjumaal ja Viljandimaal alates 2021. aastast ning erinevaid keskkonnateadlikkuse ja loodushariduse õppeprogramme ja seminare erinevatele vanuserühmadele üle Eesti. Samuti on Tiiu

korraldanud ja eest vedanud mitmeid üleriigilisi looduskaitsealaseid konverentse ja seminare ning loodushoiu ja -kaitse projekte. Ta osaleb ka SelgeSiht (CESERE) uurimisrühmas Horizon Europe programmi rahvusvahelises uurimisprojektis süsinikdioksiidi sidumise tehnoloogiate teemal. Tiiul on bakalaureusekraad inglise filoloogias ja magistrikraad kirjalikus tõlkimises (TLÜ). Ta on Eesti Looduskaitse Seltsi aktiivne liige ning läbinud mitmeid keskkonnaalaseid seminare ja koolitusi looduskaitse, liigirikkuse ja keskkonnahoiu teemadel. Keeled: eesti, inglise.

Juhendajate tervikvaade on SelgeSiht kodulehe teemalehel

<https://selgesiht.eu/loodusharidus/juhendajad/>.

Õppeprogrammil osalevat klassi saatva õpetaja roll

Õpetaja roll enne õppekäiku:

Õpetaja roll õppekäigu ajal:

Õpetaja roll peale õppekäiku:

1) vajadusel vastab õpilaste küsimustele õppekäigu teemadel järgnevatel päevadel;

2) täidab ja esitab tagasisideküsimustiku aadressil

<https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/Tagasiside> hiljemalt ühe nädala jooksul peale õppeprogrammi;

3) soovi korral esitab täiendavat teavet või jagab õpilastega

õppeprogrammi kohast lisamaterjali, mida keskkonnahariduskeskus on edastanud.

6. Kooskõlastamine ja tagasiside

Infovahetus enne programmile tulekut:

- kui kool teavitab keskust õppekäigu soovist, lepitakse kokku sobiv aeg.
- õppekäigu kokkuleppimisel palume koolil täpsustada õpperühma suurust, vanust ja võimalikke erivajadusi.
- üks kuu enne õppekäiku saadab keskus koolile täpsema eelinfo selle kohta, milliseid tegevusi õppekäigul vastavalt kirjeldusele tehakse ning kuidas õpilased saavad õppekäiguks sisuliselt valmistuda, leides teemakohast materjali keskuse kodulehelt; eeltegevused on väikesemahulised ja nende eesmärgiks on häälestada õpilasi õppeprogrammile; samuti saadetakse veelkord ootused õpperühma

saatva õpetaja ülesannete kohta õppekäigu ajal (õpilaste korrektse asjakohase ja distsiplineeritud ning ohutu käitumise tagamine);

- kool häälestab klassi õppekäiguks sobivalt ning annab õpilastele ja lastevanematele teada, et õppekäik toimub asulalähedases metsas vabas looduses;

Õppeprogrammi järgselt saadab keskkonnahariduskeskus kahe tööpäeva jooksul koolile kokkuvõtte õppekäigust ning täiendav taustateave õppeprogrammis läbitu kohta. Koolilt palutakse tagasisidet õppekäigu kohta aadressil <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/Tagasiside>. Tagasisidet arvestatakse edasiste programmide läbiviimisel. Vajadusel lepitakse kooliga kokku täiendav kohtumine aruteluks.

Programmi koostaja:

SelgeSiht loodushariduskeskus (SelgeSiht OÜ)

telefon 5918 9000; e-post selgesiht@selgesiht.ee

- 1) kui kool teavitab keskust õppekäigu soovist, lepitakse kokku sobiv aeg.
  - 2) õppekäigu kokkuleppimisel palume koolil täpsustada õpperühma suurust, vanust ja võimalikke erivajadusi.
  - 3) üks kuu enne õppekäiku saadab keskus koolile täpsema eelinfo selle kohta, milliseid tegevusi õppekäigul vastavalt kirjeldusele tehakse ning kuidas õpilased saavad õppekäiguks sisuliselt valmistuda, leides teemakohast materjali keskuse kodulehelt ja mujalt (turvalisuse kohta, mõõtmiste kohta, rohetehnoloogiate kohta); eeltegevused on väikesemahulised ja nende eesmärgiks on häälestada õpilasi õppeprogrammile; samuti saadetakse veelkord ootused õpperühma saatva õpetaja ülesannete kohta õppekäigu ajal (õpilaste korrektse asjakohase ja distsiplineeritud ning ohutu käitumise tagamine)
  - 4) õpetajalt oodatakse, et ta häälestaks klassi õppekäiguks sobivalt ning tutvustaks, et õppekäik toimub asulalähedases metsas vabas looduses;
  - 5) õpetaja juhendab, et õpilased paneksid õppekäigule tulles ilmastikukohased riided, eelkõige maastikule sobivad jalatsid; soovitav on, et igal õpilasel on oma tarbeks kaasas vesi vm jook 0,5 liitrit sobivas anumask (pudelis).
- 1) tagab osalejate võimalikult asjakohase ja distsiplineeritud käitumise;
  - 2) osaleb soovi korral omal äranägemisel kõikides moodulites;

3) erivajaduse tekkimisel (nt kui mõni õpilane peab õppeprogrammist varem lahkuma) korraldab lahenduse selliselt, et ülejäänud klass saaks õpetaja järelevalve all õppeprogrammi jätkata.